ROK VII № 18

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 WRZEŚNIA 1932 R.

PŁACE ROBOTNICZE W PRZEMYŚLE CHEMICZNYM

Jeden z najwybitniejszych działaczów na polu naukowej organizacji w przemyśle chemicznym, vice-przewodniczący Sekcji Chemicznej Instytutu Naukowej Organizacji, inż. Michał Bornstein, ogłasza w bieżących zeszytach „Przeglądu Organizacji" interesujące i wyczerpujące studjum „Teorje i systemy płac na tle ankiety Sekcji Chemicznej I. N. O. o płacach w przemyśle chemicznym".

Po kilku uwagach wstępnych, dowodzących że racjonalna organizacja pozwala na połączenie wysokich płac z obniżką kosztów własnych, i że wysoce wydajna praca, podnosząca rentowność przedsiębiorstwa, umożliwia wysokie płace — autor zastanawia się pokrótce nad teorjami płac. Omówiona jest więc teorja minimum egzystencji, teorja wydajności, teorja funduszu płac i teorja prawa na pozostałość. Czynnikami, od których zależą płace są: 1) ceny uzyskane przy sprzedaży towaru, 2) współzawodnictwo między kapitałem, pracą i ogółem konsumentów, 3) prawo podaży i popytu sił roboczych, 4) zdolność prowadzenia pertraktacyj między pracodawcami i pracownikami, 5) wydajność pracy, 6) koszty utrzymania i siła nabywcza pieniądza, 7) płace w pokrewnych gałęziach przemysłu, 8) znajomość rynku pracy, 9) zwyczaje miejscowe, 10) maszyny zastępujące prace robotnika i t. d. Autor zatrzymuje się pokrótce na tych czynnikach, poczem przechodzi do systemów płac.

Rozpoczyna więc od powszechnie stosowanego w większości zakładów przemysłowych systemu płacy czasowej lub dniówkowej, gdy robotnik otrzymuje określoną płacę za przepracowany czas, bez względu na ilość i jakość pracy. System akordowy dopuszcza autor — z dużem jednak zastrzeżeniem — tylko wówczas, gdy wszystkie warunki są dostosowane do tego systemu, płaca oparta na czasie, starannie naukowo i bezstronnie obliczonym, i jeżeli zagwarantowana jest płaca za godzinę w wypadku, gdyby zarobek z jakiegoś nieprzewidzianego powodu okazał się zbyt niski. Wreszcie autor rozważa kilka ważniejszych systemów premjowanych, jak Halseya, Rowana, Taylora, Gantta, Heynesa i Bedaux.

Celem wyrobienia sobie poglądu, który z opisanych systemów jest najracjonalniejszy, podano wykresy dotyczące każdego z nich, oraz wykres zbiorowy, na którym przedstawione są systemy: dniówkowy, akordowy oraz systemy premjowe Halseya, Rowana, Gantta i Taylora. Z wykresu tego wynika, że najbardziej celowy jest system Halseya, który gwarantuje dniówkę, zaś za wydajność powyżej 50—60% normalnej wypłaca premje; okoliczność ta stanowi znaczną zachętę i, nie wyczerpując robotnika, pozwala na zwiększenie wydajności, a zatem na zmniejszenie kosztów ogólnych.

Inż. Bornstein zwraca uwagę, że tworzenie licznych systemów, najczęściej niezrozumiałych dla robotnika, jest niecelowe; jeżeli bowiem prace Le Chatelier'a lub Emersona są bardzo popularne, to prace naszych inżynierów, przeładowane rachunkiem różniczkowym i całkowym, zdają się być raczej traktatami o zastosowaniu wyższej matematyki do sprawy płac robotniczych, nadającemi się do studjów w wyższych uczelniach, nie są zaś dostępne dla robotników czy ich dozorców. Najlepszy nawet system płac, nieumiejętnie przeprowadzony, może dać raczej negatywne rezultaty, co np. miało miejsce z celowym skądinąd systemem Bedaux, który wywołał taki ferment wśród włoskich robotników, że władze faszystowskie musiały interwenjować na korzyść robotników.

Pracę swą autor kończy ankietą o płacach w polskim przemyśle chemicznym. Z ankiety tej wynika, że z pośród badanych przedsiębiorstw — 48% stosuje płace dniówkowe lub godzinowe, 30% — płace od sztuki, 12,2% — płace premjowe, 3,1% — płace premjowe i od sztuki, 6,1% — wszystkie te systemy. Płace w polskim przemyśle chemicznym wahają się w bardzo szerokich granicach, zależnie od rodzaju produkcji, miejscowości i kwalifikacji robotnika, wynosząc dla robotników od zł. 2 do zł. 12,40, dla robotnic od zł. 1,60 do zł. 5 za dniówkę. Chronometraż naogół nie był stosowany w naszych przedsiębiorstwach, zaś system premjowy oparty jest na obserwacji.

Cała praca inż. Bornsteina zasługuje na dokładne zapoznanie się z nią, gdyż stanowi cenny, w naukowy sposób opracowany przyczynek do sprawy płac robotniczych w przemyśle chemicznym.

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od dn. 1 do 15 września r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującemi zagadnieniami:

W sprawach ustawodawczych:

szczegółowo zbadał i sformułował opinję w sprawie rozporządzenia o broni, amunicji i materjałach wybuchowych, tudzież wziął udział w odpowiednich naradach na terenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie.

W sprawach celnych:

wystąpił z dalszemi wnioskami w sprawie administracyjnej podwyżki stawek celnych na niektóre artykuły chemiczne, wskazując konieczność najśpieszniejszego ogłoszenia właściwych zarządzeń — w ślad za opublikowanem ostatnio rozporządzeniem o podwyższeniu stawek celnych na celuloid.

W sprawach akcyzowo-monopolowych:

zbadał zagadnienie dostarczania, skażania i cen spirytusu dla przemysłu perfumeryjno-kosmetycznego i sformułował swą opinję w tym zakresie na specjalnej naradzie, zwołanej przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Warszawie,

odbył dalsze narady i zgłosił wnioski w Polskim Monopolu Solnym w zakresie cen soli na potrzeby przemysłu chemicznego.

W sprawach ogólnych:

odbył narady z przedstawicielami hodowców nasion soyowych na Podolu, badając możliwości przerobu tych nasion w krajowych olejarniach.

CENY SOLI PRZEMYSŁOWEJ

W poprzednim numerze „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" poruszaliśmy sprawę cen soli, używanej do przerobu w przemyśle chemicznym. Zwracaliśmy wówczas uwagę, że podwyższenie cen tego podstawowego dla wytwórczości chemicznej surowca mogłoby się fatalnie odbić na całokształcie naszego przemysłu chemicznego.

Należy stwierdzić, że nie istnieją jednak na terenie Monopolu Solnego tendencje podwyższania w chwili obecnej cen soli przemysłowej. Cena soli, płacona dotychczas przez przemysł chemiczny, ma pozostać bez zmiany, zaś podania o przydział soli po niskich cenach będą życzliwie rozważane przez Monopol Solny. Celem otrzymania zezwolenia na przydział soli przemysłowej po niskich cenach — fabryki chemiczne powinny złożyć odpowiednio umotywowane podania, zaopatrzone opinją Związku Przemysłu Chemicznego, przyczem podania te adresować należy do Polskiego Monopolu Solnego. Ponadto możliwe jest dalsze obniżenie cen soli na wyrób produktów chemicznych, przeznaczonych na eksport.

Walka konkurencyjna, prowadzona przez nasz przemysł chemiczny z importowanemi produktami przerobu soli, wymaga najściślejszego dostosowania cen soli — do trudnych warunków tej walki.

NOWELIZACJA PRZEPISÓW PRAWNYCH O ZAPOBIEGANIU UPADŁOŚCI

Związek Izb Przemysłowo-Handlowych powierzył Izbie Przemysłowo-Handlowej w Łodzi mandat przygotowania wniosków w sprawie znowelizowania i ujednostajnienia obowiązujących na terenie naszego kraju przepisów prawnych w przedmiocie zapobiegania upadłości. Izba łódzka opracowała na ten temat kwestjonarjusz, na który odpowiedzi stanowić będą materjał do wypracowania opinji sfer gospodarczych. Ponieważ omawiane zagadnienie jest szczególnie aktualne w dobie obecnej, przeto interesujący się tą sprawą członkowie Związku zechcą skierować pod adresem Związku Przemysłu Chemicznego sformułowanie poglądów na rzeczone tematy, przyczem najważniejszem byłoby omówienie następujących zasadniczych zagadnień.

1) Czy powinna być utrzymana instytucja odroczenia wypłat, czy też należałoby ją uchylić, otwierając odrazu postępowanie układowo-zapobiegawcze.

2) Sposoby zaostrzenia wymagań, warunkujących otwarcie takiego postępowania.

3) Sposoby skrócenia terminów, przewidzianych w postępowaniu układowo-zapobiegawczem, celem przyśpieszenia tego postępowania.

4) Skutki postępowania w stosunku do należności podatkowych i socjalnych.

5) Rola nadzorców, ich odpowiedzialność i sposoby kontroli nad nimi.

6) Formy współudziału wierzycieli w postępowaniu przed układem.

7) Skutki odmowy otwarcia postępowania i zatwierdzenia zawartego układu.

8) Środki kontrolne przy wykonywaniu układu i sposób zabezpieczenia tego wykonania (sąd, rada wierzycieli).

9) Uproszczenie wszystkich środków odwoławczych.

10) Ograniczenia rat układowych do kwartalnych.

11) Możliwości rewizji układu, w związku z późniejszą poprawą sytuacji gospodarczej dłużnika.

POKAZ PERFUMERYJNO-KOSMETYCZNY

Dn. 3 września r. b. otwarty został w Warszawie pokaz — targi przemysłu perfumeryjno-kosmetycznego. Wystawa ta zasługuje na szczególną uwagę: zorganizowana jest bardzo dobrze, charakteryzując się dbałością o wysoki poziom i estetyczny wygląd stoisk oraz eksponatów. Na tle dorywczo urządzanych dotychczas w Warszawie targów i pokazów — obecna wystawa odbija tem korzystniej, że dorównywa najzupełniej

wzorom zagranicznym i przedstawia przedewszystkiem wyniki postępów, osiągniętych w tej gałęzi wytwórczości. Dbałość nietylko o gatunek produktu, lecz również o najwłaściwszy sposób jego podania (opakowanie) i zareklamowania — jest znamienna dla obecnego stadjum rozwoju naszej wytwórczości perfumeryjno-kosmetycznej.

Pokaz posiada zresztą charakter regjonalny. Biorą w niej udział prawie wyłącznie firmy warszawskie, zaś brak czołowych przedstawicieli fabryk perfumeryjno-kosmetycznych Poznania, Krakowa, Lwowa i innych ośrodków tej produkcji — stanowi niewątpliwie poważną lukę w przeglądzie naszej wytwórczości perfumeryjno-kosmetycznej.

Dodatni efekt pierwszego przedsięwzięcia, organizowanego przez niedawno powstałe Stoł. Tow. Wystaw i Propagandy Gospodarczej, zdaje się świadczyć, że nawet w obecnej kryzysowej sytuacji — na niewielką skalę pomyślane, lecz dobrze zorganizowane pokazy mogą się cieszyć dużem powodzeniem, w znacznym stopniu przyczyniając się do propagandy naszej wytwórczości.

KRONIKA

Dn. 14 września r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którem — między innemi — przyjęto w poczet członków Związku nową organizację przemysłową, mianowicie Związek Olejarni z siedzibą w Warszawie; Związek Olejarni jednoczy wszystkie większe olejarnie na terenie naszego kraju i ma na celu obronę interesów zawodowych polskiego olejarstwa.

Zarząd wysłuchał sprawozdania Dyrekcji o zarysowujących się przesunięciach strukturalnych w organizacji Związku Przemysłu Chemicznego, polegających na coraz liczniejszem przystępowaniu do naszej instytucji związków przemysłowych, jednoczących producentów jednej tylko branży. W ten sposób Związek Przemysłu Chemicznego poczyna przybierać w pewnym stopniu charakter centralnego organizmu, łączącego z jednej strony poszczególne większe placówki produkcyjne, z drugiej zaś — odrębne związki przemysłowe, koordynujące poczynania średnich i mniejszych fabrykantów.

Dyrekcja Związku przedstawiła sprawę nowej taryfy celnej, w szczególności pod kątem widzenia traktatów handlowych, wskazując konieczność jaknajbliższej współpracy przedstawicieli życia gospodarczego z Rządem w okresie zawierania nowych umów handlowych na podstawie nowej polskiej taryfy celnej.

Z okazji 10-lecia Izby Rzemieślniczej w Katowicach odbędzie się od 17 — 27 września b. r. Wystawa Rzemieślniczo-Przemysłowa w wielkiej hali wystawowej przy parku Kościuszki w Katowicach.

Wyszedł z druku dawno zapowiadany numer specjalny „Gazety Handlowej", obrazujący stosunki gospodarcze pomiędzy Szwajcarją a Polską. Wśród szeregu innych — zasługują na wzmiankę: artykuł o współpracy polsko-szwajcarskiej w dziedzinie przemysłu chemicznego, oraz wzorowo opracowane opisy trzech największych fabryk szwajcarskich, wytwarzających barwniki i produkty chemiczno-farmaceutyczne.

W najbliższych dniach ukaże się nakładem Ministerstwa Sprawiedliwości wydawnictwo p. t. „Postępowanie Egzekucyjne Władz Skarbowych" w opracowaniu Dr. Józefa Horszowskiego i Romualda Galstera, radcy Ministerstwa Skarbu, z przedmową Wicepremjera Prof. Władysława Zawadzkiego.

Cena tej publikacji nie przekroczy 8 zł. Komunikując o powyższem pożytecznem i praktycznem wydawnictwie, nadmieniamy, że celem możliwie najszybszego otrzymania egzemplarzy należy zamówienia kierować pod adresem p. R. Galstera, Min. Skarbu, Warszawa, Rymarska 3.

Fabryka Płyt i Papierów Fotograficznych „Alfa" w Bydgoszczy zakończyła studja nad uruchomieniem produkcji błon fotograficznych, których fabrykacja dotychczas w Polsce nie istniała. Podjęcie inicjatywy na tym odcinku nietylko stanowić będzie poważny postęp techniczny, lecz wpłynie również na zmniejszenie importu z zagranicy materjałów światłoczułych.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 76 z dn. 7 września r. b. ukazało się pod poz. 686 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dn. 17 sierpnia 1932 r. w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej.

Rozporządzenie to wprowadza podwyższone stawki celne na celuloid, mianowicie:

Poz. 68, p. 3. Celuloid nieobrobiony, chociażby zabarwiony, w kawałkach, łuskach:

odpadki	zł. 220 od 100 kg.
Uwaga: Celuloid w odpadkach, łuskach — za pozwoleniem Ministerstwa Skarbu	„ 10 „

P. 4. Celuloid w blokach, płytach, arkuszach, prętach, rurach:

a) nieobrobionych, chociażby szlifowanych, polerowanych, matowanych	„ 240 „
b) sklejonych, z wyciśniętym wzorem	„ 300 „
c) pokrytych lub przełożonych tkaninami	„ 400 „

Rozporządzenie wchodzi w życie dn. 15 września r. b.

Należy sądzić, że w ślad za tem rozporządzeniem, ukażą się dalsze podwyżki administracyjne stawek celnych, o które Związek Przemysłu Chemicznego oddawna zabiega.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,48 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,63 „
Azotan amonu	100 „
Benzol handlowy 90%	80 „
„ czysty	92 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	40 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi“	1,800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	275 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	29—75 „
Klej kostny	205 „
Klej skórny	260 „
Krezol	128 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	100 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 „
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	210 „
„ „ saponifikat	200 „
Oleum 20%	19,24 „
Olej lniany	125 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg	9,75 „
Smoła preparowana	17,50 „
Saletra sodowa 15,5% N	32,25 „
Siarczan amonu	28,40 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	190 „
Superfosfat 16%	9,28—9,92 „
Toluol czysty	105 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Bednarska 2, tel. 659-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm. Henryków 5. Biuro sprzedaży: H. Weiss i S-ka. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź, 21-86.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA“, Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11